УЧЕБНА ПРОГРАМА

ЗА СПЕЦИФИЧНА ПРОФЕСИОНАЛНА ПОДГОТОВКА

ПО УЧЕБЕН ПРЕДМЕТ

СКУЛПТУРА

ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И УЧЕБНА ПРАКТИКА

ЗА УЧИЛИЩАТА ПО ИЗКУСТВАТА

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ:

код 0213 „ИЗЯЩНИ ИЗКУСТВА”

ПРОФЕСИЯ:

код №021301 Изящни изкуства *(живопис, скулптура, стенопис, графика, дигитални изкуства, илюстрация и офрмление на книгата)*

Професионално направление: 0213 „Изящни изкуства“

Професия: 021301 „Изящни изкуства – скулптура“

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ

Учебната програма по **Скулптура** е предназначена за ученици от училищата по изкуствата, обучаващи се по професионално направление „Изящни изкуства“, специалност „Скулптура“.

Обучението изгражда знания и практически умения за работа с **форма, обем, пространство, материал и художествена идея**.

Подготовката съчетава академични знания и практически упражнения с изучаване на съвременни художествени практики. Учениците работят по натура и по авторска идея и постепенно преминават от основни пластични упражнения към самостоятелни художествени проекти.

Основната последователност на обучението е:

форма → обем → пространство → композиция → релеф → глава → портрет → фигура → обект → инсталация → авторски проект.

В програмата са включени традиционни и съвременни материали и техники, както и работа с архитектурна, природна и публична среда.

II. ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО

Основната цел е ученикът да придобие знания, умения и компетентности за създаване и представяне на самостоятелни скулптурни произведения.

Ученикът:

- познава скулптурата като вид изобразително изкуство;
- разбира основните понятия форма, обем, пространство и композиция;
- познава основните материали, инструменти и техники;
- изгражда пластични форми;

- работи по натура;
- разбира конструкцията и пропорциите на човешката глава и фигура;
- създава портрет и фигурална композиция;
- работи с релеф и кръгла пластика;
- експериментира с традиционни и съвременни материали;
- създава обекти и пространствени композиции;
- познава основните принципи на инсталацията;
- работи с конкретна архитектурна, природна или публична среда;
- разработва авторска идея;
- представя и защитава собствен художествен проект.

III. ЧАСОВЕ ПО УЧЕБНИЯ ПЛАН

Клас	Теория	Практика	Общо
VIII	36	36	72
IX	36	36	72
X	36	36	72
XI	108	180	288
XII	87	145	232
Общо	**303**	**433**	**736**

IV. ОСНОВНИ ТЕМАТИЧНИ ЯДРА

1. Материали, инструменти и техники
2. Форма и обем
3. Пространство
4. Композиция
5. Релеф
6. Работа по натура
7. Човешка глава и портрет
8. Човешка фигура
9. Обект и инсталация
10. Авторски проект

Тематичните ядра се развиват последователно и се задълбочават във всеки следващ клас.

V. ВРЪЗКА С ЕРУ 11

ЕРУ 11. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА СКУЛПТУРАТА

РУ 11.1. Прилага основни принципи на композицията

Ученикът:

- познава форма, обем и пространство;
- използва силует;
- прилага баланс и равновесие;
- използва ритъм и повторение;
- създава акцент и контраст;
- различава статична и динамична композиция;
- работи със симетрия и асиметрия;
- създава отворена и затворена композиция.

РУ 11.2. Изгражда пластични форми

Ученикът:

- познава основните скулптурни материали;

- използва подходящи инструменти;
- моделира и конструира форма;
- работи по натура;
- работи по авторска идея;
- изработва макет;
- прилага основни технологични процеси;
- изпълнява довършителни работи.

РУ 11.3. Изгражда релеф и пространствени композиции

Ученикът:

- познава основните видове релеф;
- създава релефна композиция;
- работи с планове и пространство;
- използва различни материали;
- създава пространствен обект;
- разработва основна инсталационна идея;
- съобразява творбата с конкретна среда.

РУ 11.4. Разработва авторски художествен проект

Ученикът:

- формулира художествена идея;
- създава ескизи и варианти;
- прави макет или експеримент;
- избира подходящ материал;
- реализира проекта;
- представя и защитава художественото си решение.

VI. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

VIII КЛАС

ОСНОВИ НА СКУЛПТУРАТА

Теория – 36 часа

Учебна тема	Часове
Скулптурата като изкуство	2
Материали и инструменти	4
Форма, обем и пространство	6
Силует и характер на формата	4
Баланс и равновесие	4
Ритъм и повторение	4
Композиция и акцент	4
Основи на релефа	4
Анализ на скулптурно произведение	2
Безопасност при работа	2
Общо	**36**

Практика – 36 часа

- упражнения с глина;
- геометрични и природни форми;
- прост обемен етюд;

- композиция от няколко обема;
- ритъм и повторение;
- баланс на форми;
- малък релеф;
- свободна пластична композиция;
- обобщаваща задача.

Очаквани резултати

Ученикът:

- познава основните понятия в скулптурата;
- познава основните материали и инструменти;
- различава кръгла пластика и релеф;
- изгражда прости обемни форми;
- разбира връзката между форма и пространство;
- използва баланс, ритъм и акцент;
- създава малка пластична композиция.

IX КЛАС

ФОРМА, ПРОСТРАНСТВО И РЕЛЕФ

Теория – 36 часа

Учебна тема	Часове
Пластична форма и конструкция	4
Обем и пространство	4
Композиция и баланс	4
Движение и динамика	4
Ритъм и контраст	4
Работа по натура	4
Релеф	4
Материали и технологии	2
Съвременни пластични материали	2
Анализ на скулптурна творба	4
Общо	**36**

Практика – 36 часа

- пластични етюди;
- природни и органични форми;
- композиция от няколко обема;
- динамична композиция;
- работа по натура;
- малка релефна композиция;
- релеф по тема;
- свободна композиция;
- обобщаваща задача.

Очаквани резултати

Ученикът:

- изгражда по-сложни пластични форми;
- работи по натура;

- разбира връзката между форма и пространство;
- използва баланс, ритъм и движение;
- създава релеф;
- използва различни материали;
- създава композиция по зададена тема.

X КЛАС
ГЛАВА, ПОРТРЕТ И ОБЕКТ
Теория – 36 часа

Учебна тема	Часове
Развитие на скулптурата	2
Пластична конструкция и композиция	4
Пространство и движение	4
Човешка глава – конструкция и пропорции	6
Лице и пластична характеристика	4
Портрет	4
Стилизация и деформация	2
Съвременна скулптура	2
Обект и пространствена композиция	4
Основи на инсталацията	4
Общо	**36**

Практика – 36 часа
- свободна обемна композиция;
- динамична композиция;
- релеф;
- конструктивен етюд на глава;
- глава в различни ракурси;
- пластичен етюд на глава;
- портрет;
- стилизиран портрет;
- малък пространствен обект или миниинсталация.

Очаквани резултати
Ученикът:
- разбира конструкцията на човешката глава;
- изгражда глава в различни ракурси;
- създава пластичен портрет;
- предава характерни особености на модела;
- експериментира със стилизация;
- създава триизмерен обект;
- разбира основните принципи на инсталацията.

XI КЛАС
ПОРТРЕТ, ФИГУРА И ПРОСТРАНСТВО
Теория – 108 часа
Основни тематични направления:
- човешка глава и портрет;

- анатомия и пропорции;
- ракурс;
- индивидуална характеристика;
- стилизация;
- човешка фигура;
- оси и движение;
- равновесие и тежест;
- мъжка и женска фигура;
- полуфигура;
- фигура и пространство;
- еднофигурна композиция;
- многофигурна композиция;
- съвременни материали и технологии;
- обект;
- инсталация;
- скулптура в архитектурна и природна среда.

Практика – 180 часа

- конструктивни етюди на глава;
- глава в различни ракурси;
- детайли на лицето;
- портрет от натура;
- портрет с индивидуална характеристика;
- стилизиран портрет;
- конструктивни етюди на фигура;
- мъжка и женска фигура;
- фигура в движение;
- облечена полуфигура;
- полуфигура с предмет;
- фигура в пространство;
- еднофигурна композиция;
- ескизи за многофигурна композиция;
- фигурална композиция;
- пространствен обект;
- малка инсталация;
- проект за инсталация в конкретно пространство.

Очаквани резултати

Ученикът:

- изгражда глава и портрет;
- разбира конструкцията на човешката фигура;
- прилага пропорции, оси и движение;
- изгражда полуфигура;
- създава фигура в пространство;
- създава еднофигурна и многофигурна композиция;
- създава пространствен обект;
- разработва инсталационна идея;
- съобразява творбата с конкретна среда;
- използва традиционни и съвременни материали.

XII КЛАС
АВТОРСКА СКУЛПТУРА, ОБЕКТ И ИНСТАЛАЦИЯ
В XII клас обучението е насочено към самостоятелно художествено мислене, сложна композиция, съвременни форми и авторски проект.
Теория – 87 часа

Основно направление	Часове
Човешка фигура и пластика	12
Движение, равновесие и пространство	8
Фигурална композиция	12
Релеф и скулптурна среда	6
Скулптура и архитектура	5
Съвременна скулптура	6
Обект и инсталация	8
Абстракция, стилизация и деформация	5
Материали и експериментални техники	5
Авторска идея и концепция	8
Проект и представяне	12
Общо	**87**

Практика – 145 часа
- конструктивни етюди на цяла фигура;
- права и седнала фигура;
- фигура в различни ракурси;
- фигура в движение;
- фигура в пространство;
- еднофигурна композиция;
- двуфигурна композиция;
- многофигурна композиция;
- релефна композиция;
- скулптура в архитектурна среда;
- пространствен обект;
- инсталация;
- композиционни ескизи по авторска тема;
- експериментална пластична задача;
- авторска пластична композиция;
- самостоятелен творчески проект.

Очаквани резултати
Ученикът:
- изгражда човешка фигура и сложна композиция;
- работи с пространство и среда;
- създава обект и инсталация;
- използва традиционни и съвременни материали;
- експериментира с форма и техника;
- формулира собствена художествена идея;
- разработва самостоятелен проект;

- представя и защитава художественото си решение.

VII. ОСНОВНИ СКУЛПТУРНИ ТЕХНИКИ И МАТЕРИАЛИ

Обучението включва:

- глина и пластилин;
- восък;
- гипс;
- керамични материали и шамот;
- дърво;
- камък – съобразно възрастта и условията;
- метал, тел и конструктивни материали;
- хартия, картон и текстил;
- синтетични материали;
- природни материали;
- рециклирани и нетрадиционни материали;
- смесени техники.

Основни техники:

- моделиране;
- конструиране;
- сглобяване;
- релеф;
- макетиране;
- отливане;
- комбиниране на материали;
- пространствено изграждане;
- инсталационни техники.

VIII. ОБЕКТ И ИНСТАЛАЦИЯ

Обектът и инсталацията се въвеждат постепенно:

X клас: триизмерен обект и миниинсталация.

XI клас: пространствена композиция и инсталация в конкретна среда.

XII клас: самостоятелна инсталация или авторски пространствен проект.

Учениците изучават:

- отношение между обект и пространство;
- мащаб;
- зрител и произведение;
- място и контекст;
- светлина и сянка;
- движение;
- звук – на базово ниво;
- природни и рециклирани материали;
- временна и постоянна инсталация;
- работа в интериор и на открито.

IX. ЕТАПИ ПРИ ИЗГРАЖДАНЕ НА ТВОРБА

Основният работен процес е:

идея → проучване → ескиз → експеримент → макет → избор на материал → изработка → корекции → завършване → представяне → анализ.

При авторски проект:

идея → концепция → визуално проучване → ескизи → макет/проба → реализация → представяне и защита.

X. МЕТОДИ НА ОБУЧЕНИЕ

- демонстрация;
- работа по натура;
- практически упражнения;
- ескизиране;
- макетиране;
- експериментиране;
- анализ на произведения;
- индивидуална работа;
- групова работа;
- проектна работа;
- работа в реална среда;
- представяне и защита.

XI. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Критерий	Показатели
Идея	яснота и оригиналност
Композиция	баланс, ритъм, акцент
Форма	конструкция, пропорции, обем
Пространство	връзка между творба и среда
Материал	подходящ и убедителен избор
Техника	качество на изпълнението
Самостоятелност	личен принос
Представяне	способност за обяснение и защита

Оценяването отчита както крайния резултат, така и **творческия процес, експеримента и развитието на идеята**.

XII. ГОДИШНО ОБОБЩАВАЩО ОЦЕНЯВАНЕ

VIII клас

Малка обемна или релефна композиция.

IX клас

Пластична композиция по натура или зададена тема.

X клас

Пластичен портрет, глава или пространствен обект.

XI клас

Портрет, полуфигура, фигурална композиция или пространствена композиция.

XII клас

Самостоятелен авторски проект.

Проектът може да бъде:

- скулптура;
- релеф;
- обект;
- инсталация;
- фигурална композиция;
- комбинирана творба.

Проектът включва:
идея → проучване → ескизи → макет/експеримент → избор на материал → реализация → представяне и защита.

XIII. ОСНОВНИ ТЕМАТИЧНИ ЯДРА ПО КЛАСОВЕ

Тематично ядро	VIII	IX	X	XI	XII
Материали и техники	●	●	●	●	●
Форма и обем	●	●	●	●	●
Пространство	●	●	●	●	●
Композиция	●	●	●	●	●
Релеф	●	●	●	●	●
Работа по натура	●	●	●	●	●
Човешка глава	–	–	●	●	●
Портрет	–	–	●	●	●
Полуфигура	–	–	–	●	●
Цяла фигура	–	–	–	●	●
Фигурална композиция	–	–	–	●	●
Обект	–	–	●	●	●
Инсталация	–	–	●	●	●
Работа със среда	–	–	–	●	●
Съвременни форми	–	●	●	●	●
Авторска композиция	–	–	●	●	●
Самостоятелен проект	–	–	–	●	●

XIV. ОЧАКВАН КРАЕН РЕЗУЛТАТ

В края на XII клас ученикът трябва да може самостоятелно да:
формулира идея → проучи проблема → направи ескизи → разработи макет → избере материал → изгради произведението → съобрази го с пространството → представи и защити художественото си решение.
Така завършващият ученик притежава едновременно:

- академична подготовка;
- технически умения;
- познания за материалите;
- пространствено мислене;
- познания за съвременни художествени практики;
- опит с обект и инсталация;
- умения за самостоятелна творческа работа.